

УДК 811.161.2'37:821.161.2-994](045)

ДЕГРИК Ігор – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії кафедри української мови та методики її навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, Умань, 20300, Україна (0995042429@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3512-4307>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.1>

Бібліографічний опис статті: Дегрик, І. (2025). Мовне вираження часу і простору в структурі українських магічних текстів. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 64, 9–14, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.1>

МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ЧАСУ І ПРОСТОРУ В СТРУКТУРІ УКРАЇНСЬКИХ МАГІЧНИХ ТЕКСТІВ

Анотація. У статті досліджено семантичні особливості та формальні засоби вираження часу та простору в українських магічних текстах (на прикладі текстів українських народних замовлянь). Основним методологічним принципом лінгвістичного аналізу замовлянь визначено принцип системності. Виділено граматичні категорії та лексичні одиниці, які вербалізують час і простір. Зазначено, що семантичні особливості використання засобів вираження часу та простору стосуються змістового наповнення і функцій, які вони виконують в конкретному магічному тексті замовляння. Досліджено час і простір як компоненти сюжетної організації, змісту та структури текстів українських замовлянь. На лексичному рівні розглянуто темпоральну лексику, а саме лексеми на позначення відрізків часу, днів тижня. Показано, що в структурі українських магічних текстів час набуває семантики чуттєво-наочного характеру, конкретизує події, наповнює їх деталями. Проаналізовано прислівники часу, складні прислівникові сполучення, прийменники, прийменникові конструкції. Встановлено, що тексти українських народних замовлянь із часовими репрезентантами мають у своїй структурі лексику на позначення християнських святих. Локативна лексика представлена іменниками, вказівними та особовими займенниками, прикметниками, дієсловами з просторовою семантикою, що формують особливий хронотоп, притаманний лише українським магічним текстам. Частотними у структурі текстів українських замовлянь є конструкції описового характеру, де часопростір є організаційним центром сюжетних подій. Лінгвістичний час у текстах українських народних замовлянь не завжди лінійний; дія може бути минулою стосовно сьогодення, але майбутньою стосовно іншої минулої дії, що створює складну часову перспективу.

Ключові слова: магічні тексти, українські замовляння, час, простір, вербалізація, семантика, лексема.

DEHRYK Ihor – Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Language and Teaching Methods, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 2 Sadova str., Uman, 20300, Ukraine (0995042429@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3512-4307>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.1>

To cite this article: Dehryk, I. (2025). Movne vyrazhennia chasu i prostoru v strukturi ukrainskykh mahichnykh tekstiv [Linguistic expression of time and space in the structure of Ukrainian magical texts]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 64, 9–14, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.1> [in Ukrainian].

© Дегрик Ігор, 2025

Статтю поширювано на умовах ліцензії CC BY 4.0

LINGUISTIC EXPRESSION OF TIME AND SPACE IN THE STRUCTURE OF UKRAINIAN MAGICAL TEXTS

Summary. *The article examines the semantic features and formal means of expressing time and space in Ukrainian magical texts (using Ukrainian folk spells as examples). The main methodological principle of linguistic analysis of spells is defined as the principle of systematicity. Grammatical categories and lexical units that verbalize time and space are identified in our research. It was defined that the semantic features of the use of means of expressing time and space relate to the content and functions they perform in a specific magical spell text. Time and space are examined as components of the plot organization, content, and structure of Ukrainian spell texts. At the lexical level, temporal vocabulary is considered, namely lexemes denoting periods of time and days of the week. It is shown that in the structure of Ukrainian magical texts time acquires a sensual and visual semantics, concretizes events, and fills them with details. Adverbs of time, complex adverbial combinations, prepositions, and prepositional constructions are analyzed. We defined that the texts of Ukrainian folk spells with temporal representatives contain vocabulary referring to Christian saints. Locative vocabulary is represented by nouns, demonstrative and personal pronouns, adjectives, and verbs with spatial semantics, which form a special chronotope characteristic only of Ukrainian magical texts. Descriptive constructions are frequent in the structure of Ukrainian spells, where time and space are the organizational center of the plot events. Linguistic time in Ukrainian folk spells is not always linear; the action may be past in relation to the present, but future in relation to another past action, creating a complex temporal perspective.*

Key words: *magic texts, Ukrainian spells, time, space, verbalization, semantics, lexeme.*

Постановка проблеми. Утвердження антропоцентричної парадигми в сучасному мовознавстві активізувало дослідження українських магичних текстів. Вивчення семантичних особливостей і формальних засобів вираження часу та простору в текстах українських народних замовлянь допомагає виявити вплив мовних засобів на формування світогляду, етнокультурної магично-сакральної традиції, духовної культури українців.

За твердженням Л. Козловської, «після тривалого періоду домінування структуралістських підходів до аналізу носіїв та актуалізаторів семантики часу в системі мови наприкінці ХХ століття дослідницькі пріоритети змістилися в площини когнітивного та лінгвокультурологічного, а відтак і лінгво-софського пізнання одиниць, способів та засобів мовоопису часу» (Козловська, 2023, с. 55).

Мовне вираження часу і простору в структурі українських магичних текстів потребує комплексного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням часу і простору приділяють значну увагу Р. Козлов, Л. Козловська, О. Конюшевський, О. Петренко, М. Стельмах, Т. Хайдер, К. Хачатурян, С. Шуляк та інші науковці.

Категорії часу і простору стають предметом вивчення різних наук. Так, К. Хача-

турян зазначає, що «простір і час як універсальні категорії людського мислення мають велике значення в сучасному літературознавстві, є характеристиками реального і художнього світів, способом відображення дійсності» (Хачатурян, 2020, с. 147).

О. Петренко вважає, що концептосфера ПРОСТІР в українській поезії початку ХХІ століття є однією з ключових поряд з концептосферою ЧАС, а її складником є концептосфера ПРИРОДНИЙ ПРОСТІР, яку формують концепти, що втілюють поняття горизонтального, вертикального та водного просторів (Петренко, 2020, с. 78).

Вербалізацію концепту ПРОСТІР в перських чарівних казках досліджує М. Стельмах і стверджує, що «простір і час як форми існування матерії єдині, але засоби їх презентації в різних мовах різняться в концептуальному аспекті, тобто реальний простір своєрідно переломлюється у свідомості конкретного етносу» (Стельмах, 2024, с. 338).

С. Шуляк зазначає, що «магія, віддзеркалена в текстах українських замовлянь, спрямована на досягнення прагматичної мети засобами, відповідними до міфологічної картини світу, а основна мета сакрального тексту – підтримання наявного світопорядку на макрокосмічному і мікрокосмічному рівнях» (Шуляк, 2023, с. 72).

Мета статті – дослідити семантичні особливості та формальні засоби вираження часу та простору в українських магічних текстах (на прикладі текстів українських народних замовлянь).

Завдання – виявити лексичні одиниці, які вербалізують час і простір у текстах українських народних замовлянь; визначити особливості функціонування засобів вираження часу й простору в структурі та змісті магічних текстів; охарактеризувати роль темпоральних і локативних елементів у формуванні магічного хронотопу українських замовлянь.

Виклад матеріалу. Приклади подаємо в тих формах, у яких вони функціонують у досліджуваних текстах.

Зазначимо, що формальні засоби – це конкретні мовні одиниці різних рівнів, використані в текстах замовлянь для об'єктивації темпоральності (часу) та локативності (простору).

На лексичному рівні розглянемо темпоральну лексику, а саме лексеми на позначення відрізків часу (*первовік, днями, ночами, опівночі, досвітками, ранками, на сон грядущий, звечора, опівночі, при сході сонця, з полудня, на віки віків, на многая літа, година, хвилина, секунда*): *Помагайбіг, водице-єленьце! / Є ти в хорошій керниці, / Прибувай же ти в керниці, / Очищай же ти камінні береги, / Бо ти є очищена з первовіку...* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 11); *Охороняйте: днями, ночами, опівночі, / Досвітками, ранками і на сон грядущий, / Охороняйте!* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 20); *Може, взялося звечора, може, опівночі, / Може, при сході сонця, може, з полудня, / Заклинаю – / Погані суства, погані голови* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 22); *Аби щезло в печери клятї, / У лісі темні, у пуці далекі / На віки віків!* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 22); *Як сонце, місяць, зорі / І Господь Бог на небі славні, / Так щоб рождена, хрещена (Ганна) / Була в мирі славна і жива / На многая літа!* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 27); *Господи, допоможи! / В щасливу годину, / В щасливу хвилину, / В щасливу секунду!* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 31).

У структурі українських магічних текстів час набуває семантики чуттєво-наочного характеру, конкретизує події, наповнює їх деталями, як-от: *Господи Боже! Прийми*

молитву в цей час, / Яко сам себе приймаєш, / Душу просвіти, / Тіло очисти / Від всякої хвороби, як сам святий. / Ісцїли немощі наші, / Обстав нас ангелами! Слава Тобі, слава Отцю, і Сину, / І святому Духу! (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 25).

Час і простір можуть розкривати внутрішній стан того, хто замовляє: *На всяке врем'я, на всякий час / Поклоняємося до землі з благим словом* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 25) та бути частиною обряду: *Спочатку шептуха проказує молитву «Отче наш» й тоді каже: Господи, помози, дай, Боже, час добрий рабові Божому (ймення тієї особи, якій шепчуть) вишептатъ, викликать ярість з її (чи його) рук, з її очей, з її ніг, з її голови, з її плечей, 77 сустваців* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 30).

Назви днів тижня представлені такими номінаціями: *понеділок: Я до тебе приступаю в святий понеділок, не з своїми словами, а з Божими молитвами* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 30); *неділя: – Стій, кров, зупинись, не йди, / бо тобі так буде, як тій молодиці, / що в неділю до обіда хліб пекла* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 80); *п'ятниця: «Брати мої рідні, не проливайте крові червоної, бо кров іти перестане, а п'ятниця й неділя щотижня настане»* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 89).

Прислівник часу *віднині* означає початок нового періоду, а прислівникові словосполучення до віку віків, віки віков містять семи «назавжди», «протягом усіх віків» у тексті замовляння на кшталт: *У kota болі, а у раба Божого (ім'я) перестань боліти віднині до віку віків, все його життя від молодості до старості. О, віки віков, амінь* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 127).

Локативна лексика представлена іменниками з просторовою семантикою (*море, поле, вода, річка, потік, брід, земля*): *Відсилаю за червоне море, / За голубе море, за чорне море, / З широке поле* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 23); *Як завертається вода / З усіх ріків, потоків у море, / Так завертаю цю біль, / Це заклинання, / На того раба Божого, що його надіслав / На цю рождену, хрещену (Ганну)* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 27); *І зсилаю тебе, злий душе-переполоше, / В землю пустую, безко-нечною...* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 38).

У структурі замовляння *Містца не шукати, / Але йти собі / На широкі броди, /*

На глибокі води; / Там їй піски пересипати, / Води зміряти, / Камінне лупати, / Броди розширяти, – / Які заглибокі, / Які заширокі, / А чистого, / Божого, молитваного, / Хрещеного (ім'ярек) лишити. / Як її мати на світ народила, / Аби її так злічила, – / Божими молитвами, / Своїми примівками, / Від Бога на вік, / А від мене на лік! (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 29) виражено просторові та часові відношення. За допомогою прикметників і дієслів визначено простір. Так, *широкий* – «який займає великий простір» (Загнітко, Щукіна, 2008, с. 675), *глибокий* – «який має велику глибину» (Загнітко, Щукіна, 2008, с. 101). Часові показники представлені в конструкції *Від Бога на вік, / А від мене на лік!* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 29).

Варто зазначити, що тексти українських народних замовлянь із часовими репрезентантами (напр.: *на вік, на віки*) мають у своїй структурі лексику на позначення християнських святих (наприклад, *Бога*), як-от: *Як мати на світ родила, благословила, / Од Бога на віки, од мене на ліки* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 33); *З Божою поміччю другий раз у Божий час я вимовляю ляк, переляк, сквозняк, тоску й досаду* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 33).

Час вербалізований прислівником місця *тут* і функціонує в магичному тексті, де його навмисне повторення використано для підкреслення важливої думки, надання тексту ритму та створення важливої атмосфери для емоційного впливу, напр.: *Тут тобі їдіння, тут тобі питіння, тут твоє гуляння, / тут тобі гуляти, тут тобі розкоші мати* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 103).

Прислівник місця *там* та динамічні дієслова (*вертати, пересипати, гуляти*), що вказують на просторове розташування, виявляємо в структурі текстів таких замовлянь: *Я вас вимовляю, / На сині моря, на синучі піски / Посилаю. / Там вам очерети вертати, / Піски пересипати, По синьому морю гуляти, / Нарожденного, хрещеного (Трохима) / В супокою залишати!* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 29). Трапляються тексти, у яких фіксуємо поряд із прислівником *там* статичні дієслова, тобто ті, що позначають нерухомість (*лежати*): *Там тобі буде легко лежати на камінні та на кремінні* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 34).

Дієслова руху (напр.: *крутити, занести, піди, одмахуюсь, одіб'юсь*), що містять сему простору у своїй семантичній структурі, теж виявляємо в текстах українських замовлянь: *Іди собі на сухий ліс, там будеш крутити коріння, креміння...* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 37); *Ви ліси-лісища, ви бори-борища, візьміть собі пристрітища і урочища, занести їх на пуці, на нетрі і на сухі ліси, на бистрі води* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 41); ... *піди собі тихенько і легенько з хати, з димом, а з двора з вітром...* (Ви, зорі-зориці..., с. 41); *Крильми одмахуюсь, / Очіма оддивлюсь, / Силою одіб'юсь / Та нічого не боюсь* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 45).

Мовне вираження часу забезпечено дієслівними формами. Різні часові форми дієслова (минулий, теперішній, майбутній час) використані для позначення абсолютного або відносного часу в текстах замовлянь на кшталт: *Богородиця-діва йшла, меч несла. / Здибав її святий Петро, святий Павло. – Куди йдеш, Богородице-діво? – До рожденого, до хрещеного Григорія / Пристрит вимовляти. / Пристрит визивати* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 42); *На морі стоїть дуб, а на дубі сидить сокіл. Прилетіла змія, хоче з'їсти сокола...* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 53).

Частотними в структурі текстів українських замовлянь є конструкції описового характеру, де за допомогою дієслів (*ішов, замочився, заросився, спочить, прийшов, сів, спочив, устав, пішов, поніс*) точно схарактеризовано дії осіб, як-от: *Ішов святий Авраам по крутих горах, по мохах, болотах, по нищих лозах, замочився, заросився; негде йому спочить; прийшов, сів, спочив на сірому коні, устав і пішов, за собою перелогі, уроки, примовки поніс* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 98). Зауважимо, що в наведеному вище тексті застосовано прийменникові конструкції (*по крутих горах, по мохах, по нищих лозах*).

У текстах замовлянь трапляються особливі синтаксичні побудови, що передають часопростір у притаманній магичним текстам конструкції як ... так: – *Як вода доли ріков тече, так би твоя хвороба від тебе утекла, як вода не вернеться в гору, так би ся твоя хвороба до тебе нигде не вернулася* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 57).

На композиційному рівні спостерігаємо послідовність дій (*ішов, ніс, переменяв, вкидав*): *Ішов сам Господь Савоохт через синє море, ніс каменя пуд пахою для осторожності те переменяв, у синє море каменя вкидав* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 64), зміну часових періодів: *Поки я тебе не знала, поти ти стояла, поти ти буяла. Стала я тебе знати, стала тебе з костів виганяти* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 67).

Прийменник *від* вказує на відвернення негативного заклинання, переміщення його в просторі *на того раба Божого, що його надіслав* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 27) у тексті на кшталт: *Спаситель святий на небі / І вразі його зникають від лиця Божого, / Від лиця християнського, / Від лиця його люблячого, / Від землі, від води, від моря, / Від хмар, від місяця, від сонця, / Від зірків, від цілого миру, / Від нас усіх хрещених, / Від цієї хрещеної (Ганни) / На віки віків! / Амінь!* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 27). Цей прийменник поєднується з іменниками, що мають просторову характеристику (*земля, вода, море, хмара, місяць, сонце, зірки* тощо), вказівним та особовим займенником, що формують особливий хронотоп, притаманний лише українським магичним текстам. Ця конструкція виражає просторові відношення, зокрема місцеперебування заклинання, а повторюваність прийменника *від* трансформує простір, робить його іншим, відмінним від традиційного.

Лінгвістичний час у тексті не завжди лінійний, що створює складну часову перспективу, як-от: *Їхав архангел Гавриїл, архистратор Михаїл на білім коні і в білім каптані. Зустрічає його Божя Мати на золотім мосточку із золотою патиричкою. – Куди ти ідеши, архангел Гавриїл? – Їду до пустого млина облитиці одмітати, хортів годувати, породженому Богом словом (Терешкові) зганяти більмо. / Ногами позгрібаєм, а язиком позлизуємо та хвостами позамітаєм. / Як ногами позгрібали та хвостами позамітали, як язичками позлизували, так у народженого, благословеного (Терешка) більмо пропало* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 136).

Хронотоп є організаційним центром сюжетних подій, як-от у замовлянні, де зафіксовано тривимірний простір (небо – дебри – вода): *– Місяць на небі, заїц у дебри, а струг у воді, та й як ті три брате зайдут си на тайну вечеру, та аби тогди ни мав моци переполох мене находити* (Ви, зорі-зориці..., с. 39); (небо – луг – море): *– Місяцю, молодиче, ти на небі, дикий кабан у лузі, камінь у морі. Як зійдеться всі три брати докупі, тоді в мене заболять зуби* (Ви, зорі-зориці..., 1991, с. 128).

Висновки. На лексичному рівні темпоральна лексика включає назви відрізків часу (*первовік, днями, ночами, опівночі, досвітками, ранками, на сон грядущий, звечора, опівночі, при сході сонця, з полудня, на віки віків, на многая літа, година, хвилина, секунда*). Назви днів тижня у досліджуваних магичних текстах представлені номінаціями *понеділок, неділя, п'ятниця*. Прислівник часу *віднині* означає початок нового періоду, а прислівникові словосполучення *до віку віків, віки віков* містять семи «назавжди», «протягом усіх віків». Локативна лексика представлена іменниками з просторовою семантикою (*море, поле, вода, річка, потік, брід, земля*). Тексти українських народних замовлянь з часовими репрезентантами (*на вік, на віки*) мають у своїй структурі лексику на позначення християнських святих (*Бог*). Час, вербалізований прислівником місця *тут*, функціонує в магичних текстах, де його зумисне повторення використано для підкреслення важливої думки, надання тексту ритму та створення важливої атмосфери для емоційного впливу. Різні часові форми дієслова використані на позначення минулого, теперішнього чи майбутнього часу. Хронотоп є організаційним центром сюжетних подій у замовляннях, де й засвідчений тривимірний простір. Локативна лексика представлена іменниками, вказівними та особовими займенниками, прикметниками, дієсловами з просторовою семантикою.

Перспективним убачаємо дослідження часових і просторових номінацій в текстах українського фольклору на морфолого-синтаксичному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

Ви, зорі-зориці... Українська народна магична поезія: (Замовляння) / упоряд. М. Г. Василенка, Т. М. Шевчук ; передм. М. Г. Василенка. Київ : Молодь, 1991. 336 с.

- Загнітко А. П., Шукіна І. А.** Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2008. 704 с.
- Козловська Л.** Лінгвофілософія ЧАСУ в сучасній українській поезії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія : Філологія (мовознавство). 2023. Вип. 36. С. 53–61.
- Петренко О. П.** Концептосфера ПРИРОДНИЙ ПРОСТІР в українській поезії початку ХХІ століття. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Філологія». Вип. 85. 2020. С. 77–81.
- Стельмах М. Ю.** Вербалізація концепту ПРОСТІР в перських чарівних казках. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Випуск 2 (209). 2024. С. 337–342.
- Хачатурян К.** Специфіка просторово-часової організації роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Літературознавство*. Вип 34. Т. 5. 2020. С. 146–151.
- Шуляк С. А.** Час в магічних текстах українських замовлянь. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Журналістика. Т. 34 (73). № 3. Видавничий дім «Гельветика». 2023. С. 72–77.

REFERENCES

- Khachaturian, K.** (2020). Spetsyfika prostorovo-chasovoi orhanizatsii romanu Panasa Myrnoho «Khib revut voly, yak yasla povni?» [The specifics of the spatial and temporal organization of Panas Mirny's novel "Do oxen low when the manger is full?"]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Movoznavstvo. Literaturoznnavstvo – Current issues in the humanities. Linguistics. Literary studies* (Issue 34) (Vol. 5), (pp. 146–151) [in Ukrainian].
- Kozlovsk, L.** (2023). Linhvofilosofia CHASU v suchasni ukrainskii poezii [The Linguistic Philosophy of TIME in Contemporary Ukrainian Poetry]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seria Filolohiia (movoznavstvo) – Scientific Notes of Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University. Philology Series (Linguistics)* (Issue 36), (pp. 53–61) [in Ukrainian].
- Petrenko, O.** (2020). Kontseptosfera PRYRODNYI PROSTIR v ukrainskii poezii pochatku 21 stolittia [Conceptual sphere NATURAL SPACE in Ukrainian poetry of the early 21st century]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seria «Filolohiia» – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series "Philology"* (Issue 85), (77–81) [in Ukrainian].
- Shuliak, S.** (2023). Chas v mahichnykh tekstakh ukrainskykh zamovlian [Time in the magical texts of Ukrainian spells]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seria: Filolohiia. Zhurnalistyka – Scientific notes of the V. I. Vernadsky Tavrichesky National University. Series: Philology. Journalism, 3* (Vol. 34 (73)), (pp. 72–77). Vydavnychi dim «Helvetyka» [in Ukrainian].
- Stelmakh, M.** (2024). Verbalizatsiia kontseptu PROSTIR v perskykh charivnykh kazkakh [Verbalization of the concept of SPACE in Persian fairy tales]. *Naukovi zapysky. Seria: Filolohichni nauky – Scientific notes. Series: Philological sciences* (Issue 2 (209), (pp. 337–342) [in Ukrainian].
- Vasylenko, M. H., Shevchuk, T. M.** (1991). *Vy, zori-zorytsi... Ukrainska narodna mahichna poeziia: (Zamovliannia)* [You, stars of the dawn... Ukrainian folk magical poetry: (Spells)]. Kyiv: Molod [in Ukrainian].
- Zahnitko, A., Shchukina, I.** (2008). *Velykyi tлумachnyi slovnyk. Suchasna ukrainska mova* [Large explanatory dictionary. Modern Ukrainian language].

Стаття надійшла до редакції 28.11.2025 р.

Прийнято до друку 22.12.2025 р.

Опубліковано: 26.12.2025 р.